

12. Wie is mijn naaste?

DOELSTELLINGEN

- De kinderen leren wat gelijkenissen zijn en dat Jezus deze verhalen vertelde om de mensen van Zijn tijd te laten nadenken over hun geloof in God.
- De kinderen begrijpen wat de betekenis is van de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan: dat zij de naaste mogen zijn van iedereen die in nood is - zonder onderscheid, omdat God ook geen onderscheid maakt tussen mensen.
- De kinderen kunnen een moderne versie van de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan bedenken en opvoeren.
- De kinderen wisselen met elkaar uit voor wie zij in hun eigen leven de naaste zouden kunnen zijn.

(THEOLOGISCHE) ACHTERGRONDINFORMATIE

Deze bijeenkomst gaat over gelijkenissen, waarbij het bekende verhaal over de barmhartige Samaritaan (Lucas 10: 25-37) als voorbeeld wordt gebruikt. Het gedeelte begint met een wetgeleerde die Jezus op de proef wil stellen. Hij vraagt Jezus wat hij moet doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven. Hierop antwoordt Jezus: "Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf" (NBV). De wetgeleerde denkt vervolgens slim te zijn en vraagt aan Jezus wie zijn naaste dan eigenlijk is. Het antwoord volgt in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan.

Jezus gebruikt vaak gelijkenissen om zijn toehoorders te onderrichten. Hij wil mensen tot nadenken aansporen, zonder zelf direct antwoord te geven op bepaalde vragen. Men moet zelf maar de conclusie trekken. In dit geval volgt echter wel een heldere conclusie van Jezus, nadat Hij de gelijkenis heeft verteld: "Doet u dan voortaan net zo" (NBV). En daar kan de wetgeleerde het mee doen.

De gelijkenis over de barmhartige Samaritaan is eigenlijk een heel spannende gelijkenis. In Jezus' tijd leefden joden en Samaritanen namelijk op gespannen voet met elkaar. De Samaritanen beschouwden zichzelf als joden, maar werden als tweederangs burgers behandeld, omdat ze voor een deel afkomstig waren uit andere volken. Daarnaast werden ze als niet echt joods beschouwd, omdat ze met een eigen tempel op de berg Gerizim afweken van de joodse cultus in Jeruzalem. Deze spanning was nog intenser geworden met de komst van de Romeinen. Om zich te verzekeren van een eigen positie onder de onderdrukkers, was het voor de joden immers nog belangrijker geworden om de eigen religieuze identiteit sterk te benadrukken. In zo'n situatie was natuurlijk geen ruimte voor andersgelovigen. Maar in deze gespannen situatie presenteert Jezus juist een Samaritaan als degene die wél heeft begrepen voor wie hij de naaste moet zijn - in tegenstelling tot de 'ware' joden die in de gelijkenis worden opgevoerd.

De religieuze regels en de verhouding tot andere mensen hadden Jezus' tijdgenoten blind gemaakt voor waar het echt om gaat als je in God gelooft: weten voor wie je een naaste bent en jouw naaste ook zien als hij of zij een beroep op je doet - zelfs als dat strijdig lijkt met de regels waarmee je bent opgevoed. Jezus daagt de wetgeleerde uit door hem impliciet te vragen: kun je echt onderscheiden wat belangrijk is en wat niet; kun jij zien wat echt zinvol is en hoe je God lief kunt hebben? Jezus laat zien dat God geen onderscheid maakt. Het gaat erom dat je klaar staat voor diegenen die hulp nodig hebben, zonder te kijken naar afkomst, naar welke leefregels iemand volgt of naar wat voor gewoontes iemand heeft. Geen voorwaardelijke, oordelende zorg; maar naast iemand staan, van mens tot mens, om de ander weer op de been te helpen. Echte hulp is omzien naar elkaar zonder vooringenomenheid. Dat kost je als 'hulpverlener' meer dan alleen maar wat geld of goederen: je geeft zo ook een stukje van jezelf.

VOORBEREIDING

Persoonlijke voorbereiding

Neem de achtergrondinformatie bij dit programma goed door. Daarnaast is het wenselijk om je persoonlijk voor te bereiden op deze bijeenkomst. Zo word je zelf ook 'materiaal' voor de bijeenkomst met de kinderen.

Doordat het verhaal van de barmhartige Samaritaan zo bekend is, ben je misschien geneigd om te zeggen dat je wel weet waar het over gaat. Daarom is het goed om voor deze bijeenkomst toch nog een keer de Bijbel en/of een of meer kinderbijbels erbij te pakken. Lees het verhaal goed door. Zet vraagtekens bij wat je opvalt en bij wat je niet begrijpt. Zet een uitroepteken bij wat je de kern van het verhaal vindt. Noteer ook wat je aanspreekt.

Stel jezelf ook de volgende vragen om je persoonlijk voor te bereiden op de bijeenkomst:

- Heb je vroeger tijdens je eigen opvoeding gezien hoe er door jouw ouders of verzorgers met de vraag naar de naaste werd omgegaan? Zo ja, wat zag je daarvan?
- Speelt de vraag voor wie jij zelf de naaste kunt zijn nu voor jou? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?
- Wie zie jij als je naasten? Alleen bekenden, vrienden en familie? Of ook vreemden? Alleen mensen die je aardig vindt? Of ook mensen die je niet aardig vindt (of waarmee je zelfs ruzie hebt)?
- Wat belemmert mogelijk je zicht op je naaste? Wat doe je daaraan of wat zou je daaraan willen doen?
- Wat zou je met de kinderen kunnen en willen delen over dit onderwerp?

Praktische voorbereiding

Geef de kinderen zo mogelijk een kopie van werkblad 12.1 mee vóór de bijeenkomst. Vraag hun dan om het werkblad thuis in te vullen, samen met een van hun ouders of verzorgers. De opdracht staat op het werkblad. Het ingevulde werkblad zal besproken worden tijdens de bijeenkomst, dus geef duidelijk aan dat de kinderen het dan weer moeten meebrengen.

Het is echter ook mogelijk om een vervangende opdracht te doen in plaats van werkblad 12.1 (zie *Verkenning*).

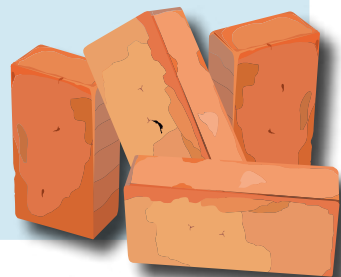
BENODIGDHEDEN

Vooraf

Hieronder vind je een opsomming van alles wat je nodig hebt voor deze bijeenkomst. Zorg ervoor dat je ruim voor het begin van de bijeenkomst klaar bent met alle voorbereidingen. Zo heb je alle tijd om aandacht te besteden aan de kinderen wanneer zij binnenkomen.

Benodigheden

- Kopieën van werkblad 12.1 voor alle kinderen (mogelijk van tevoren meegegeven, zie *VOORBEREIDING*);
- Voor ieder kind een blinddoek (bijvoorbeeld een thee- of handdoek);
- Een bijbel (NBV) en eventueel een kinderbijbel;
- Een flap-over met stiften;
- Pennen;
- Voor ieder kind een stukje papier (A6-formaat);
- Een grote kaars en iets om deze mee aan te steken;
- Een klein kistje of doosje.

PROGRAMMA

10 minuten

Opening

Heet de kinderen van harte welkom. Laat hen in een kring op de grond gaan zitten. Tussen ieder kind moet voldoende ruimte zijn voor een ander kind. Vertel hen dat je een spelletje wilt doen, dat iets duidelijk maakt over het onderwerp van vandaag.

Deel blinddoeken uit en vraag de kinderen om die voor hun ogen te binden, zodat ze niets meer zien. Help daar zo nodig bij. Vraag de kinderen om zo stil mogelijk zijn. Vertel vervolgens dat je een paar van de kinderen op een andere plaats gaat zetten en doe dat ook. Vraag alle kinderen daarna om voorzichtig naar het midden van de kring en naar elkaar toe te kruipen en daar aan elkaars gezicht, haar, armen en handen te voelen wie ze tegenkomen. Ze mogen nog niet meteen zeggen wie ze denken dat die ander is. Vraag na een halve minuut of de kinderen een idee hebben. Laat ieder kind een naam noemen. Vraag hun daarna om hun blinddoek af te nemen, zodat ze kunnen nagaan of het klopt. Verzamel de blinddoeken weer.

Vraag de kinderen of het spel gemakkelijk was of juist moeilijk. Vertel dat het woord voor 'de ander' in de Bijbel 'de naaste' is. Vandaag gaat het over wie je naaste is en voor wie wij een naaste kunnen zijn. Een antwoord op die vragen is niet altijd even gemakkelijk te vinden.

10 minuten

Verkenning

Als je werkblad 12.1 van tevoren aan de kinderen had meegegeven (zie VOORBEREIDING), vraag hun dan om het ingevulde werkblad er even bij te pakken.

Had je werkblad 12.1 niet van tevoren uitgedeeld, doe dat dan nu en deel ook pennen uit. Vraag de kinderen om opdracht 2, 4 en 6 ter plekke uit te voeren. De kinderen kunnen in dit geval opschrijven wie ze vandaag allemaal al zijn tegengekomen (of vraag wie ze gisteren zijn tegengekomen, als je 's middags met de kinderen samenkomt). De rechterkolom wordt niet gebruikt.

Bespreek het werkblad met elkaar. Staan er veel namen op het blad? Laat de kinderen hun ervaringen bij het verzamelen van de namen uitwisselen. Vraag of ze het moeilijk of gemakkelijk vonden om aan te geven wie 'naasten' zijn. Laat de kinderen hun definities uitwisselen. Let op: er zijn hier geen goede of foute antwoorden. Het gaat om de uitwisseling. Ga dus niet te diep op de antwoorden van de kinderen in.

15 minuten

Verdieping

Vertel de kinderen dat Jezus ooit ook de vraag kreeg wie eigenlijk 'de naaste' is. Jezus vertelde toen een verhaal. Dat verhaal is bekend geworden als het verhaal over de barmhartige Samaritaan. Laat in de Bijbel zien waar dat verhaal staat (Lucas 10: 25-37). Vraag de kinderen om het verhaal in hun eigen woorden te vertellen, in de juiste volgorde. Teken en/of schrijf ondertussen de belangrijkste elementen van het verhaal op een flap-over. Lees vervolgens zelf het verhaal voor uit de Bijbel (NBV) of een kinderbijbel. Vraag de kinderen om daarbij op te letten of ze het verhaal goed hebben naverteld.

Vraag de kinderen of zij nu nog eens antwoord willen geven op de vraag wie eigenlijk een naaste is. Wat vindt Jezus daarvan? Geeft Hij een antwoord op die vraag? Leg uit dat Jezus geen direct antwoord geeft op de vraag, maar dat Zijn verhaal wel iets duidelijk maakt: in ieder geval zijn mensen in nood onze naasten en zelf mag je een naaste zijn voor alle soorten mensen die jouw hulp kunnen gebruiken. God maakt geen onderscheid tussen mensen. En dus zouden mensen die in God geloven, dat ook niet moeten doen.

Vertel dat de Samaritaan in het verhaal dat goed heeft begrepen. Daarom noemen ze hem 'barmhartig'. Hij heeft namelijk met zijn hart naar de gewonde man gekeken - net zoals God naar mensen kijkt - en hij heeft hem geholpen. De Samaritaan had geen 'blinddoek' voor zijn ogen zoals de wetgeleerde en de Leviet, want zij lieten de man liggen. Misschien dachten ze wel dat ze anders vies zouden worden en dan God niet meer zouden kunnen dienen in de tempel in Jeruzalem. Maar Jezus probeert duidelijk te maken dat je God vooral kunt liefhebben en dienen als je mensen helpt die hulp nodig hebben.

20 minuten

Verwerking

Vraag of de kinderen weten wat voor soort verhaal je net hebt verteld. Het verhaal van de barmhartige Samaritaan is een gelijkenis. Jezus gebruikte vaker gelijkenissen. Vertel de kinderen dat er in Israël gidsen zijn die het huis laten zien waar de man werd verzorgd die was geholpen door de barmhartige Samaritaan. Vraag de kinderen of dat kan. Het kan natuurlijk niet, want dit verhaal van Jezus is niet echt gebeurd. Hij heeft het verhaal bedacht om mensen aan het denken te zetten over God en over wat het geloof in God betekent. Dat heet dus een gelijkenis.

Licht dit toe met een voorbeeld. Stel je voor dat je aan iemand wilt laten zien wie je vader of moeder is. Je hebt geen foto's, maar wel papier en potlood. Dan zou je een tekening van hem of haar kunnen maken. Die tekening is natuurlijk niet je vader of moeder, maar maakt toch een beetje duidelijk wie hij of zij is. De tekening lijkt op hem of haar. De tekening is een 'ge-lijk-enis'. Zoiets deed Jezus door Zijn verhalen: Hij maakte een gelijkenis met woorden.

Vertel de kinderen dat ze nu een moderne versie mogen gaan uitvoeren van de gelijkenis over de barmhartige Samaritaan. Hoe zou deze gelijkenis er vandaag de dag uitzien? Geef de kinderen even de tijd om dit te bedenken. Geef aan dat hun uitvoering van de gelijkenis niet langer dan twee minuten mag duren. Bij een grote groep kun je eventueel twee kleinere groepen vormen.

Laat de kinderen hun versie van de gelijkenis uitbeelden. Natuurlijk is na afloop een groot applaus op zijn plaats. Vraag aan de kinderen om uit te leggen hoe ze nu hebben laten zien wie vandaag de dag je naaste is. Praat hier nog even kort over door. Vraag de kinderen daarbij ook voor wie zij zélf in hun eigen leven de naasten zouden kunnen zijn.

5 minuten

Afsluiting

Deel pennen en papiertjes uit. Vraag de kinderen om op te schrijven voor wie zij de komende week willen klaarstaan, een naaste willen zijn. Als ze geen naam weten, mogen ze ook een mogelijke situatie opschrijven waarin ze graag een naaste zouden willen zijn (bijvoorbeeld: een kind dat wordt gepest, gaan helpen of troosten).

Doe alle briefjes in het kistje en sluit het. Zet de grote kaars op tafel en steek deze aan. Spreek dan de volgende woorden uit:

Dat al deze wensen of gebeden - want dat zijn het eigenlijk - mogen uitkomen.
En dat wij allemaal de moed en de kracht mogen hebben
om deze wensen en voornemens waar te maken.

Blaas samen de grote kaars uit. Moedig de kinderen aan om werkblad 12.1 nog eens te bespreken met hun ouders of verzorgers. Voor wie zouden zij als gezin of als familie de naaste kunnen zijn?

Bedank de kinderen voor hun aanwezigheid en hun inzet. Tot de volgende keer!

BIJLAGEN

1. Werkblad 12.1 – Wie is jouw naaste?